

SAMEN MAKEN WE  
MORGEN MOOIER



## EEN PROPERE BUURT IS EEN PLEZANTERE BUURT.



Vanaf 26 juni gaan we feestend de zomer in met de nieuwe gewestelijke zwerfvuilmcampagne want 'een propere buurt is een plezantere buurt'.



## Inhoud

Pagina 2

Kringlooeconomie kan Vlaanderen 27.000 jobs opleveren

4 BOFAS maakt komaf met verontreinigde tankstations in België

6 "Waarom twee keer graven als je de werken op elkaar kunt afstemmen?"

7 Kan Miss Cleanie vrachtwagenchauffeurs verleiden?

8 Primeur: nieuwe saneringstechniek pakt verontreinigde garage aan

## Werk

In zijn boek 'De Kapellekensbaan' uit 1953 schetst Louis Paul Boon zijn personages tegen de achtergrond van het 19<sup>de</sup>-eeuwse Aalst. Langs die Kapellekensbaan lag ook leerlooierij Schotte, waar huiden bewerkt werden tot leder voor schoenen en handtassen. De zuren en zoutoplossingen die daarvoor gebruikt werden, kwamen in de bodem terecht en leidden er tot bodemverontreiniging. Het is een exemplarisch verhaal dat opgaat voor veel oude, verwaarloosde fabriekssites. Industriële activiteiten zorgden er voor werkgelegenheid maar creëerden tegelijkertijd een boel milieuproblemen die de herontwikkeling tot vandaag in de weg kunnen staan.

In deze editie van OVAM.link schenken we aandacht aan twee zulke sites, Schotte in Aalst en de Gazometersite in Sint-Truiden (p. 6). Door die brownfields slim en geïntegreerd te saneren pakt de OVAM niet alleen de bodemverontreiniging aan, maar krijgen de sites in één beweging een nieuw elan: straks verrijzen hier een sportcomplex, wooneenheden, een jeugdhuis ...

Vandaag leven we duidelijk in de 21ste eeuw. Waar industriële activiteiten vroeger leidden tot welvaart, werk en - helaas - ook milieuverontreiniging, lijkt het erop dat de aan-

pak van die milieuproblemen vandaag net een katalysator is voor nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. Een recent onderzoek van de KU Leuven in het kader van SuMMA (p. 2) becijferde dat 30 jaar afvalbeheer in Vlaanderen geleid heeft tot 12.000 jobs in de afval- en recyclagesector en een omzet van 2,7 miljard euro. En wat meer is, volgens de onderzoekers kan die sector, die gemiddeld 5,5 procent per jaar groeit, nog veel meer groene jobs creëren als we in Vlaanderen de transitie naar een kringlooeconomie verder doorzetten.

Voor die kringlooeconomie willen wij uiteraard gaan. Nieuwe afvalcijfers tonen aan dat bijna drie kwart van het Vlaamse bedrijfsafval vandaag al een tweede leven krijgt (p. 3). Onder meer met de nieuwe 'Sorteer Meer'-campagne willen we dat aandeel nog opvoeren! In het gemengde bedrijfsafval zitten nog te veel recycleerbare zaken: papier, hout, verpakkingen ... Op het bedrijventerrein Hazeldonk-Meer aan de Belgisch-Nederlandse grens hebben ze daar alvast iets op gevonden. IOK Afvalbeheer en de steden Breda en Hoogstraten startten er zopas met een grensoverschrijdend project om zwerfvuil tegen te gaan en het afval van vrachtwagenchauffeurs selectief in te zamelen (p.7). Een extra troef van het project: de creatie van nieuwe (sociale) tewerkstelling.

Jan Verheyen, woordvoerder

# Kringlooeconomie kan Vlaanderen



Een potentieel van 27.000 nieuwe jobs, 2,3 miljard euro toegevoegde waarde, 3,5 miljard euro minder materiaalkosten ...: de overstap naar een kringlooeconomie kan Vlaanderen tegen 2020 heel wat opleveren. Dat berekende het Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer (SuMMa). "De toekomst is aan de handige harry's, de designers, de afvalinzamelaars en de ondernemers in alternatieve businessmodellen", weet onderzoeker Maarten Dubois van de KU Leuven. Helen Versluys en Jorn Verbeek, OVAM-programmaleiders van het Vlaams Materialenprogramma, bevestigen dat Vlaanderen met zijn rijke 'urban mine' en sterke traditie in afvalinzameling en -recyclage binnen Europa alle kaarten in handen heeft om van de kringlooeconomie een uniek voordeel te maken.

**In 2025 zullen de Vlaamse bedrijven die de overstap naar de kringlooeconomie hebben gemaakt, samen 3,5 miljard euro besparen op hun materiaalkosten. Wat is hun succesrecept?**

Maarten Dubois: "In een kringlooeconomie gaan we met z'n allen efficiënter met materialen om. De gevolgen van die mentaliteitswijziging tekenen zich nu al af binnen bepaalde bedrijven. Neem als voorbeeld een printer. Vandaag wrijft een printerproducent zich in de handen zodra een van zijn printers het na afloop van de garantieperiode begeeft. Een herstelling kost de klant immers vaak veel geld. Voor een kleine meerprijs tikt hij al een splinternieuw exemplaar op de kop. Voor de consument is de keuze dan ook snel gemaakt: een nieuwe printer in plaats van de oude te laten herstellen. Met een aanzienlijke verspilling van waardevolle materialen tot gevolg. Gelukkig zijn er

vandaag al printerproducenten die de knop hebben omgedraaid. Ze brengen niet langer printers aan de man, maar wel de dienst 'printen'. Ze leasen hun printers aan bedrijven en staan in voor het onderhoud en de reparaties. Ze hebben er dus alle baat bij om hun machines zo performant mogelijk te vervaardigen. Dankzij dergelijke nieuwe businessconcepten kunnen bedrijven tegen 2025 significante besparingen op hun materiaalkosten realiseren."

**Hoeveel nieuwe jobs levert de kringlooeconomie ons de komende tien jaar op?**

Maarten Dubois: "Twee recente studies schatten de mogelijke economische baten van de kringlooeconomie in. De Ellen MacArthur Foundation richt zich op Europa met een tijdshorizon tot 2025, terwijl de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) Nederland onder de loep neemt tot 2020. Het Steunpunt

Duurzaam Materialenbeheer heeft beide studies vertaald naar de situatie in Vlaanderen. Als we de overstap naar een kringlooeconomie doordrijven, mag Vlaanderen tegen 2020 rekenen op naar schatting 27.000 nieuwe jobs. Dat is 1 procent van de totale Vlaamse werkgelegenheid."

**Om welke jobs gaat het?**

Maarten Dubois: "De toekomst is aan de handige harry's, de designers, de afvalinzamelaars en de ondernemers in alternatieve businessmodellen zoals leaseconcepten. De focus verschuift van de productie naar de reparatie van goederen. Gezien transport naar Azië voor de herstelling van bijvoorbeeld een wasmachine onhaalbaar is, ligt de sleutel in slim ecodesign van producten: elk onderdeel moet vervangbaar of recycleerbaar zijn, zodat reparaties lokaal kunnen gebeuren. Die lokale verankering komt in de eerste plaats de Vlaamse economie ten goede."

**Hoe zal dat het dagelijkse leven in 2025 veranderen?**

Helen Versluys: "Producten zoals gsm's en laptops, die vervaardigd worden uit schaarse materialen, blijven betaalbaar. Hoe dat kan? Door de materialen uit gebruiksgoederen steeds opnieuw te gebruiken en de kringloop te sluiten, worden we veel minder afhankelijk van buitenlandse grondstoffen en prijschommelingen. Tegelijk evolueren we naar een gebruikseconomie: we gaan minder producten kopen en kiezen in de plaats voor huur- en leasingformules. Ook het herstellen van producten wint aan belang, net als het gebruik van gerecycleerd materiaal en de uitwisseling van reststromen tussen bedrijven."

**Hoe staat de kringlooeconomie er vandaag voor in Vlaanderen?**

Jorn Verbeek: "Het Materialendecreet legde in 2011 de wettelijke basis voor een duurzame aanpak van afval en materialen. Een jaar later engageerden partners uit alle geledingen van de maatschappij zich in het Vlaams Materialenprogramma om tegen 2020 een groene kringlooeconomie uit te bouwen, waarin materialen maximaal worden hergebruikt. Met het Materialendecreet en het Vlaams Materialenprogramma zijn belangrijke stappen naar een duurzaam materialenbeheer gezet, maar er is nog veel werk om de Vlaamse economie volledig mee te krijgen in die transitie."

**Welke resultaten kan het Vlaams Materialenprogramma tot dusver voorleggen?**

Helen Versluys: "Sinds de opstart in 2012 hebben het Vlaams Materialenprogramma en de vele partners een hele resem concrete resultaten geboekt. Een belangrijke realisatie is de oprichting van het Symbioseplatform, dat onder de hoede van essenscia binnen de chemische sector instaat voor de uitwisseling en inzet van reststromen. Andere belangrijke verwezenlijkingen: het certificatiesysteem om de kwaliteit van gerecycleerde kunststoffen te garanderen, ontwikkeld door het Vlaams Kunststoffencentrum (VKC), de door Agoria op gang getrokken samenwerking tussen de havens van Rotterdam, Antwerpen en Hamburg om de illegale uitvoer van afval tegen te gaan, de uitrol van een techniek om uit afvalwater, slib, mest en organisch-biologisch afval de schaarse en cruciale grondstof fosfaat te recupereren (gestimuleerd door de OVAM en het Vlaams Nutriëntenplatform), de gezamenlijke inspanningen van de OVAM, Recupel, Bebat, Febem, Agoria, Umicore, de kringwinkels en

# 27.000 jobs opleveren

andere partners om meer zeldzame en kostbare metalen uit afgedankte apparaten, mobiele telefoons en computers te herwinnen.”

**Jorn Verbeeck:** “Maar het Vlaams Materialenprogramma heeft al veel meer bereikt dan die eerste successen. Het zette de neuzen van de overheid, ondernemers, onderzoekers en het maatschappelijk middenveld in de richting van een duurzaam materialenbeheer. Die partners zetten nu alles op alles om van de omslag naar een kringloopeconomie hun prioriteit te maken.”

## Welke positie bekleedt de sector van afvalbeheer en recycling vandaag binnen onze economie?

**Maarten Dubois:** “De afgelopen decennia is het beheer van afval en secundaire grondstoffen uitgegroeid tot een bloeiende economische activiteit. De sector van afvalbeheer, recycling en groothandel in afval en schroot realiseert vandaag een omzet van om en bij de 2,7 miljard euro en stelt ongeveer 12.000 mensen tewerk. Dat komt overeen

met een halve procent van de Vlaamse werkgelegenheid. Elk van die directe jobs genereert bovendien ongeveer 1,3 indirecte jobs elders in de economie.”

## Welke stappen moet Vlaanderen nog zetten om de economie tegen 2020 uitsluitend in kringlopen te laten draaien?

**Helen Versluys:** “Vlaanderen heeft nauwelijks eigen voorraden van primaire grondstoffen, en de groeiende vraag zal de prijzen internationaal de hoogte injagen. Wil Vlaanderen competitief blijven, dan moeten we minder afhankelijk worden van grondstoffen met volatiele prijzen uit het buitenland. Daarom moeten we investeren in initiatieven die het duurzame grondstoffen- en materialenbeheer hard maken: slimmer design van producten, een efficiëntere productie, meer hergebruik van producten, doorgedreven recycling. Op die manier versterken we de competitiviteit van onze industrie en stimuleren we innovatie, ondernemerschap, groei en jobs.”

## Op welke deeltakken concentreert Vlaanderen zich best?

**Jorn Verbeeck:** “Afval en recycling zijn sterk groeiende sectoren. De toegevoegde waarde in België is tussen 1970 en 2007 jaarlijks met gemiddeld 5,5 procent gegroeid. Maar ook elders in onze economie kunnen we materiaalkringlopen sluiten en zo nieuwe businessopportunities creëren: in de bouw, de maakindustrie, de landbouw- en voedingssector, de metaalsector, de duurzame chemie en plastics en in de bio-economie, door valorisatie van biomassa-reststromen uit voeding, landbouw en afvalwater.”

Het rapport ‘Het economisch belang van afvalbeheer, recycling en de circulaire economie in Vlaanderen’ vindt u op: <http://steunpuntsumma.be/nl/publicaties/summa-economisch-belang-8.pdf>.

Meer informatie over het Vlaams Materialenprogramma is beschikbaar op [www.vlaamsmaterialenprogramma.be](http://www.vlaamsmaterialenprogramma.be).



**“Vlaamse bedrijven kunnen hun gemengd afval met 20% verminderen.”**

Het beheer van afval en materialen levert Vlaanderen vandaag al 12.000 jobs op. Maar dat kan beter, weten de onderzoekers van het Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer (SuMMA). “We moeten het roer helemaal omgooien in de richting van de circulaire economie”, zegt Henny De Baets, administrateur-generaal van de OVAM en integrator van het Vlaams Materialenprogramma.

## Hoe ver staan de Vlaamse bedrijven in de transitie naar een kringloopeconomie?

**Henny De Baets:** “In de Vlaamse bedrijven wint de kringloopgedachte veld. Uit het rapport over de productie van bedrijfsafvalstoffen in 2012 bleek dat het aandeel van het bedrijfsafval dat hergebruikt, gerecycleerd of gecomposteerd wordt, tot 74 procent gestegen is. Die cijfers bevestigen dat steeds meer bedrijfsafval een tweede leven krijgt en opnieuw als grondstof in onze economie terechtkomt. In die cijfers is het effect van de ‘grondstofverklaring’ duidelijk merkbaar. Die nieuwe maatregel uit het Materialendecreet en het Vlarema bepaalt wanneer het label ‘afval’ verlaten mag worden en een materiaal opnieuw ingezet mag worden als grondstof. Dat heeft bovendien tot een betere rapportering geleid.”

## Toch kunnen we nog meer kringlopen sluiten en het recyclagepercentage verder opdrijven?

**Henny De Baets:** “Zeker, daar zetten we versterkt op in met het Vlaams Materialenprogramma en de instrumenten die de OVAM voor de bedrijfswereld heeft ontwikkeld. Tegelijk kan de selectieve inzameling van het bedrijfsafval beter. De hoeveelheid gemengd bedrijfsafval, zeg maar restafval, steeg met 6 procent ten opzichte van 2010. En dat terwijl studies aantonen dat Vlaamse bedrijven die hoeveelheid met 20 procent kunnen verminderen.”

## Wat stelt de OVAM daar tegenover?

**Henny De Baets:** “Ook een kringloopeconomie begint bij een goede selectieve inzameling aan de bron. Het Materialendecreet had de nieuwe sorteerverplichtingen voor bedrijven al vastgelegd. Deze zomer lanceren we opnieuw de ‘SorteerMeer’-campagne. In samenwerking met FEBEM en de milieubedrijven brengen we die campagne en onze ondersteunende instrumenten zoals de Materialenscan ook rechtstreeks aan de man in de Vlaamse bedrijven. Het doel? 15 procent minder gemengd bedrijfsafval tegen 2020.”

# BOFAS maakt komaf met tankstations in België



Telkens als u de brandstoftank van uw wagen volgt, vloeit een deel van uw geld naar BOFAS, het Belgische Bodemsaneringsfonds voor tankstations. Dat werd tien jaar geleden opgericht om de bodemverontreiniging bij tankstations aan te pakken. In Vlaanderen zijn alle saneringen intussen opgestart.

Wie op de Oude Vest in Dendermonde een elektrozaak voorbijloopt, heeft geen flauw vermoeden dat onder de stoep tegels een aanzienlijke olievlek schuilt. Op die plek baatte men van 1920 tot 1980 een tankstation uit. Via een lek in een van de tanks sijpelde de benzine in de bodem en tastte daar het grondwater aan. Deze zomer gaat de sanering van die grootschalige verontreiniging van start. En daar komt heel wat bij kijken. In de elektrowinkel komen filters die grondwater en bodemlucht aan de bodem onttrekken. Die worden gedurende twee jaar gezuiverd in een filterinstallatie op de parking voor de winkel.

Vlaanderen telt naar schatting 8.000 voormalige of bestaande tankstations zoals dat van de Oude Vest in Dender-

monde. Door lekkende benzine of diesel zijn die gronden vaak vervuild. Volgens de bodemwetgeving is degene die de verontreiniging veroorzaakt, verantwoordelijk voor de sanering. Maar in de praktijk blijkt dat heel wat uitbaters van een tankstation de kostprijs van een bodemsanering niet kunnen dragen. Eddy Van Dyck van de OVAM: "We moesten op zoek naar een alternatieve financiering en gingen met de petroleumsector rond de tafel zitten. Uit dat overleg werd in 2004 het bodemsaneringsfonds BOFAS geboren. Vandaag zijn we tien jaar later en is BOFAS een succesverhaal."

## De vervuiler betaalt

De petroleumsector spijs 50 procent van het fonds. De andere helft is afkomstig van de consument: bij elke tank-



# verontreinigde

beurt vloeien er enkele eurocenten naar BOFAS, volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Jaarlijks beschikt BOFAS zo over ongeveer 35 miljoen euro aan inkomsten. Met dat geld financiert het fonds de sanering van verontreinigde tankstations. Filip De Naeyer van de OVAM: "Elke automobilist betaalt voor één liter benzine 0,0030 euro aan BOFAS en voor één liter diesel 0,0020 euro. Een bestuurder die gemiddeld 15.000 kilometer per jaar rijdt, draagt dus ongeveer 3 euro per jaar bij aan BOFAS."

De uitbaters van de tankstations storten de bijdragen elk kwartaal door op de rekening van BOFAS. Eddy Van Dyck: "Die manier van werken betreft de exploitanten actief bij de problematiek van bodemverontreiniging. Als uitbaters nu een verontreiniging vinden op hun terrein, merken we dat ze bereidwillig meewerken aan de sanering."

Tot 2008 konden alle eigenaars van een terrein waar ooit een tankstation heeft gestaan een dossier indienen om hun grond door BOFAS te laten saneren. BOFAS neemt die kosten integraal op zich. Ook uitbaters die hun tankstation verder blijven runnen, kunnen een beroep doen op BOFAS. Zij krijgen tot 62.000 euro van de saneringskosten terug. Wel moeten ze de sanering zelf laten uitvoeren. Eddy Van Dyck: "Op die manier kan de uitbater de sanering koppelen aan de vernieuwing van zijn tankstation. Doordat hij zelf een deel van de kosten betaalt, ondervindt hij aan den lijve hoe belangrijk het is om zorgvuldig met grond om te springen. Hij blijft immers in de toekomst verantwoordelijk voor de zuivere bodem van zijn terrein."

## Gewesten werken samen

In de beginjaren pakte BOFAS uit met een grootscheepse mediacampagne op televisie, in kranten en via gerichte

mailings om exploitanten van tankstations te wijzen op de mogelijkheid om hun site door de organisatie te laten saneren. Lieven Van den Bossche van BOFAS: "De respons was groot. Veel kleine uitbaters die tot dan terugdeinsden voor de torenhoge kosten van een sanering, klopten bij ons aan. In totaal kreeg BOFAS voor Vlaanderen 2.981 aanvragen binnen. 361 dossiers van verontreinigde tankstations voldeden aan alle voorwaarden. We begonnen al in 2005 met het saneren van de meest vervuilde sites en hebben nu tot 2019 de tijd om alle saneringen af te ronden." In Vlaanderen startte BOFAS dit jaar al de laatste saneringen op en ligt de klemtoon de komende jaren op het afronden van de projecten.

Maar BOFAS is niet enkel in Vlaanderen actief. Het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de federale staat werken samen aan een prope-re bodem onder alle tankstations in België. BOFAS voert in de drie gewesten saneringen uit en geeft advies over de uit te voeren werken of saneringstechnieken. Lieven Van den Bossche: "De interregionale samenwerking is noodzakelijk omdat de brandstofprijzen in ons land nationaal geregeld zijn en in de drie gewesten gelijk moeten zijn."

## Succesverhaal

BOFAS is een succesverhaal, daar is iedereen het over eens. Eddy Van Dyck: "De saneringen zitten op schema en worden binnen de vooropgestelde termijn en het vastgelegde budget afgerond. Veel heeft te maken met de financiering van het fonds, enerzijds door de sector en anderzijds door de consument. Hier wordt het principe 'de vervuiler betaalt' optimaal toegepast."



## Droogkuiszaken pakken verontreinigde bodem aan

Voor de behandeling van een maatpak in een droogkuis worden heel wat schadelijke stoffen gebruikt. Die baanden zich in het verleden soms een weg naar de bodem en het grondwater. Sinds 2007 hebben 171 uitbaters van stomerijen een overeenkomst gesloten met VLABOTEX om de bodem onder hun zaak opnieuw kraaknet te krijgen. Nog tot 2015 kunnen nieuwe overeenkomsten worden afgesloten.

Ooit waren er in Vlaanderen zo'n 1.200 stomerijen of droogkuisbedrijven actief. Het gros daarvan heeft intussen de boeken neergelegd, maar op heel wat sites blijven een verontreinigde bodem en vervuild grondwater achter.

Voor die complexe verontreinigingen bestaat sinds 14 september 2007 een oplossing. Uitbaters of eigenaars van een terrein waar in het verleden een stomerij was gevestigd, kunnen een overeenkomst afsluiten met VLABOTEX, de Vlaamse bodemsaneringsorganisatie voor textielverzorging, om de site te saneren. De sector draagt de helft van de kosten, de andere helft komt van de Vlaamse overheid.

Eddy Van Dyck van de OVAM: "In het begin bestond er wat koudwatervrees bij de uitbaters om zich aan te melden bij VLABOTEX, maar na een hele reeks infoavonden en contac-

ten binnen de sector, hebben zich nu 171 huidige of voormalige droogkuiszaken gemeld. Om de laatste twijfelende kandidaten over de streep te trekken heeft de Vlaamse Regering begin dit jaar een deadline vastgelegd: voor 30 juni 2015 moeten alle overeenkomsten met VLABOTEX afgesloten zijn."

Maarten Van Severen van VLABOTEX: "Sinds de lancering van VLABOTEX in 2007 zijn uitbaters van droogkuisbedrijven zich steeds meer bewust van de financiële en praktische gevolgen van bodemverontreiniging. VLABOTEX pakt de verontreinigingen in droogkuisbedrijven gegroepeerd aan. Zo kunnen we efficiënter en goedkoper te werk gaan. Dankzij die aanpak is VLABOTEX uitgegroeid tot dé kennisinstelling voor stomerijsaneringen."

# “Waarom twee keer graven als werken op elkaar kunt afstemmen?”

De Kapellekensbaan in Aalst en de Gazometersite in Sint-Truiden: ze liggen kilometers van elkaar, maar vertonen toch flink wat gelijkenissen. Op beide sites verrijst straks een veelbelovend staaltje nieuwe architectuur. Maar niet voor de OVAM de verontreiniging heeft aangepakt.

## Kapellekensbaan straks opnieuw een toplocatie

Aan de Kapellekensbaan, op de plek waar leerlooierij Schotte in een ver verleden dierenhuiden onder handen nam, leven sportievelingen uit Aalst en omstreken zich straks uit in een nagelnieuw sportcomplex. De OVAM stemde de sanering van de site slim af op de bouwplannen voor het project.

**“Het is een plas, een zee, een chaos: het is het boek van al wat er op de Kapellekensbaan te horen en te zien viel, van tjaar 1800-en-zoveel tot op deze dag.”**

Dat Louis Paul Boon de Kapellekensbaan in Aalst uitkoos als het decor voor zijn gelijknamige meesterwerk, was geen toeval. Het leven langs die belangrijke ader van de stad vormt tot vandaag een onuitputtelijke bron van inspiratie. In 1921 werd langs de Kapellekensbaan leerlooierij Schotte opgericht. Die chroomleerlooierij bewerkte huiden van runderen tot leder voor schoenen en handtassen. Om te vermijden dat de huiden zouden rotten, werden ze in een oplossing van chroomzouten gedrenkt. Nadien werden de gelooiden huiden gewassen en daarbij kwamen overvloedige zuren en zouten in de bodem terecht.

In 1997 moest het bedrijf de boeken sluiten. Wat achterbleef was een bodem die zwaar verontreinigd was met zware metalen. Als klap op de vuurpijl bleek in de gebouwen van de voormalige leerlooierij ook nog eens asbest te zitten.

### Brownfieldconvenant

Een grondige sanering van het verontreinigde en verloederde terrein was broodnodig. Om de herontwikkeling van de site te versnellen, sloot de Vlaamse Regering een brownfieldconvenant af met Streekontwikkeling Land van Aalst (SOLVA), de stad Aalst en de OVAM. Christine Van Tricht van de OVAM: “Zo’n convenant is bedoeld om een impuls te geven aan zwaar vervuilde bedrijventerreinen, van veelal failliete bedrijven. De sanering van zulke brownfields kost aanzienlijk meer dan de waarde van het terrein.”

In het brownfieldconvenant maakten alle betrokken partijen duidelijke afspraken over de aanpak van de sloop, de sanering en de herontwikkeling. Wat willen we bereiken, en wanneer? Wie doet wat en wie financiert de hele operatie? Christine Van Tricht: “Om dingen gedaan te krijgen en alle neuzen in dezelfde richting te zetten, was heel wat overleg nodig. Die samenwerking is belangrijk om de herontwikkeling van de site sneller op de rails te zetten.”

Via het convenant krijgen ontwikkelaars ook juridisch-administratieve en financiële voordelen. Zo kregen ze subsidies voor de afbraak en werd ook een som vrijgemaakt uit het vernieuwingsfonds. Bovendien kregen de plannen een vrijstelling van registratierechten. Het Agentschap Ondernemen voerde een éénloketfunctie in, waar de betrokken partijen terechtkonden voor alle aanvragen van machtigingen, vergunningen en steunmaatregelen.

### Sportcomplex

Aalst heeft alvast grootse plannen met het terrein. In 2015 verrijst er een multifunctioneel sportcomplex van meer dan 5.000 vierkante meter. Sven Van Keymeulen van de stad Aalst: “De nieuwe site biedt ruimte aan een sporthal, een turnhal, een vechtsportzaal, een danszaal, een polyvalente vergaderzaal, een horecaruimte, een sauna en een fitnessruimte. Ook de administratie van de sportdienst vindt er onderdak. Het complex is uitgerust voor alle indoorsporten, zowel voor recreatie als voor topsport. De grote sporthal kan tot 2.000 toeschouwers herbergen.”

Maar eerst stond SOLVA in voor de sloop van de oude gebouwen van de voormalige leerlooierij en pakte de OVAM de bodemverontreiniging aan. Christine Van Tricht: “Om alles sneller en kostenefficiënter uit te voeren, gebeurden die werken gelijktijdig. Een veiligheidscoördinator voor beide werven zag toe op het veilige verloop.”

Ook met de herontwikkeling werd in die vroege fase al rekening gehouden. “We saneerden enkel waar nodig: op die plekken waar het bodemonderzoek hoge concentraties aan zware metalen aan het licht had gebracht, werd de verontreinigde grond volledig afgegraven. Maar op plekken met lage concentraties waar in de toekomst een gebouw komt, was sanering niet noodzakelijk. Door de plannen voor sanering en herontwikkeling op voorhand naast elkaar te leggen, konden alle partijen sneller en goedkoper te werk gaan. Met resultaat: de eerste spadesteek voor de nieuwe sporthal op de Kapellekensbaan is deze zomer een feit.”

## Sint-Truidense jeugd neemt

De gasfabriek aan de Gazometerstraat in Sint-Truiden doofde haar ovens vlak na de Tweede Wereldoorlog. Maar in de bodem zit vandaag nog steeds een giftig brouwsel van cyaniden, PAK’s en minerale olie. Die historische verontreiniging pakken de OVAM en de stad Sint-Truiden dit najaar aan. Op de gesaneerde bodem komt een nieuwe wijk waar de Sint-Truidense jeugd het hoge woord zal voeren: naast een ondergrondse parkeergarage en appartementen komen er een jeugdhuis, een basisschool en de stedelijke jeugddienst.

De Gazometersite heeft een bewogen geschiedenis. Nadat de gasfabriek definitief de deuren had gesloten, vestigde de eerste Coca-Colabottelarij van België zich op het terrein. In 1973 kwam een deel van de site in handen van Belgacom, tot de stad Sint-Truiden de gronden in 2006 opkocht. De stad heeft grootse plannen met het gebied, vertelt burgemeester Veerle Heeren: “De heraanleg van de Gazometersite past in het nieuwe woonbeleid van de stad. We willen de functies van wonen, werken en ontspannen meer door elkaar laten lopen. Daarom komen er op de Gazometersite heel uiteenlopende gebouwen: een jongerencampus, een lagere school, een welzijns-campus, een vijftiental appartementen en een ondergrondse parking.”

Maar voor de Gazometersite haar nieuwe bewoners kan verwelkomen, moet de site grondig worden gesaneerd. Tim Lieben van de OVAM: “Onderzoek toonde aan dat de aanwezigheid van cyaniden, PAK’s en minerale olie in de grond het terrein ongeschikt maakt als woongebied. Een verregaande sanering is dus vereist.”

s je de  
men?"

t gassite over



De sanering van de site gebeurt maximaal in lijn met de geplande bouwwerkzaamheden. Tim Lieben: "We stemmen beide fases zoveel mogelijk op elkaar af. Zo vermijden we dubbel werk. In principe houdt een sanering in dat we de vervuilde grond afgraven en het gat vervolgens met ettelijke kubieke meters zuivere aarde opvullen. Maar op diezelfde plek laat de bouwheer straks graafmachines aanrukken om er een ondergrondse parkeergarage uit te graven. Dat is pure tijd- en geldverspilling. Waarom twee keer graven als je de graafwerken op elkaar kunt afstemmen?"

Alle partijen gingen rond de tafel zitten en legden hun plannen naast elkaar. De OVAM, de stad Sint-Truiden en AGOST sloten een samenwerkingsovereenkomst om de sanering en de bouw optimaal in te plannen. Veerle Heeren: "De historische vervuiling van de Gazometer-site wordt aan de bron weggenomen met een aanzienlijke afgraving. De put wordt later gebruikt voor de ondergrondse parking. In plaats van de eerder voorziene grondwaterzuivering volstaat nu een secure monitoring van de grondwaterkwaliteit. Zo'n geïntegreerde sanering bespaart ons veel tijd en geld. En de omwonenden krijgen minder overlast te verwerken."

# Kan Miss Cleanie vrachtwagenchauffeurs verleiden?



Lege colablikjes, sigarettenpeuken, plastic verpakkingen ... Tot voor kort bood het Belgisch-Nederlandse bedrijventerrein Hazeldonk-Meer een troosteloze aanblik. Tijd voor actie, vonden IOK Afvalbeheer, de gemeente Breda en de stad Hoogstraten. Doordat ze het zwerfvuilprobleem samen aanpakken en het afval selectief inzamelen, krijgt het grensoverschrijdende proefproject steun van het Europese Interreg IV A-programma.

Wie via de E19 van Antwerpen naar Nederland rijdt, ziet vlak voor de grensovergang het logistieke bedrijventerrein Hazeldonk-Meer opduiken. Dagelijks rijden honderden vrachtwagens uit alle uithoeken van Europa hier af en aan. Veel truckchauffeurs houden er halt na een lange rit om te tanken, een hapje te eten of te douchen. Jammer genoeg belandt hun opgespaarde afval niet altijd in de vuilnisbak. Griet Bossaerts van de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen (IOK Afvalbeheer): "Het Nederlands-Belgische bedrijventerrein kampte met een gigantisch probleem van zwerfvuil. Dat was een doorn in het oog van de ondernemers van het Logistics Center Hazeldonk-Meer. De bedrijvenvereniging pleitte voor een uniforme aanpak over de grens heen. Dat was voor de stad Hoogstraten, de gemeente Breda en IOK Afvalbeheer het signaal om rond de tafel te gaan zitten."

Het resultaat van dat overleg is een gezamenlijke aanpak van het zwerfvuil op het bedrijventerrein, met als officiële projectnaam Litter Free Transport Zone (LIFT). Het proefproject moet de netheid van de site zienderogen verbeteren. Op strategische plaatsen werden dit voorjaar 120 vuilnisbakken geplaatst, aan weerszijden van de grens. Op elke locatie staan minstens twee afvalcontainers: één voor pmd (plastic flessen en flacons, metalen verpakkingen en drankkartons) en één voor restafval.

## 90.000 euro

Griet Bossaerts: "De afvalinzameling op het bedrijventerrein volgt de Vlaamse sorteeregels en dat mag je gerust uniek noemen. In Nederland verschilt de afvalinzameling immers per gemeente. Omdat we het afval gescheiden inzamelen,

krijgt LIFT steun van de OVAM en de Europese Unie. Het Interreg IV A-programma voor Vlaanderen-Nederland kende een subsidie van 90.000 euro toe aan het project."

Op het bedrijventerrein doken niet alleen vuilnisbakken op, de communicatiecampagne 'Keep it Clean' werd gelijktijdig uitgerold. Die richt zich op de internationale truckchauffeurs, met infopanelen op ooghoogte van de cabine en pijlen op het asfalt die naar een van de 120 vuilnisbakjes leiden. Miss Cleanie, de mascotte van de campagne, trekt de aandacht van de chauffeurs en universele pictogrammen maken duidelijk welk afval in welke vuilnisbak thuishoort. Ook de horeca en de tankstations haken aan bij de campagne.

## Sociale tewerkstelling

Een bijkomend speerpunt van het project is dat het terrein voortaan dagelijks wordt schoongemaakt. Dat gebeurt via sociale tewerkstelling van de Nederlandse ATEA-groep. Die stond eerder al in voor het schoonhouden van de site, maar dankzij de Europese steun gaan de medewerkers het zwerfvuil nu continu te lijf, en dat aan weerszijden van de grens. Ook nieuw is dat ze pmd en restafval selectief inzamelen.

Voor het proefproject van start ging, brachten de partners de hoeveelheid zwerfvuil in kaart in een nulmeting. Die metingen worden nu elke maand herhaald, om na te gaan of Miss Cleanie de truckchauffeurs kan verleiden. Griet Bossaerts: "De eerste resultaten zijn alvast positief. Eind 2014 maken we een finale evaluatie en bekijken we of verdere bijsturing nodig is. In de toekomst hopen we het project verder uit te rollen naar andere bedrijventerreinen die met een zwerfvuilprobleem kampen."

Miss Cleanie en het schoonmaakteam waken over zwerfvuil en selectieve inzameling op het bedrijventerrein Hazeldonk-Meer.



# Primeur: nieuwe saneringstechniek pakt verontreinigde garage aan

Vanaf 2017 worden aan Einde Were in Gent niet langer auto's verkocht en hersteld. Dan komt op de locatie van de voormalige Ciac-garage een wooncomplex waar jong en oud zich thuis voelen. Maar niet voor de bodemverontreiniging is aangepakt. Dat gebeurt onder meer via elektrobioreclamatie, een innovatieve saneringstechniek die voor het eerst haar opwachting maakt in Vlaanderen.



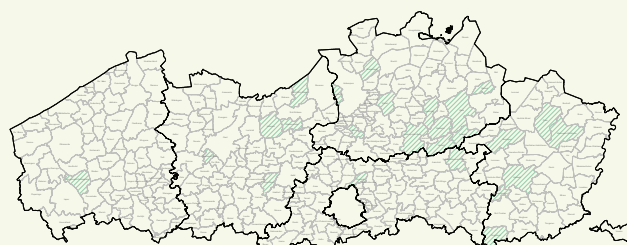
De ronde façade van de voormalige Ciac-garage siert al vijftig jaar het straatbeeld aan Einde Were in Gent. Ook in het moderne woonproject dat hier straks oprijst, blijven de inkomhal, de modernistische achtergevel en de sfeer van wel eer behouden. BESIX Real Estate Development (BESIX R.E.D.), Immogra en architectenbureau Bontinck kneden de garage tegen 2017 om tot een woningcomplex met 197 appartementen. 52 daarvan worden zogenaamde assistentiewoningen voor actieve senioren. Die zijn toegankelijk voor andersvaliden en hebben een gemeenschappelijke ruimte. Dat woonzorgconcept moet levenslang wonen mogelijk maken.

Maar eerst moet de bodemverontreiniging in de voormalige garage worden aangepakt. Waar vroeger de auto's gewassen werden, sijpde trichloorethyleen in de bodem. Dat product werd tot 1985 gebruikt, onder meer om motoronderdelen te ontvetten. De erkende bodemsaneringsdeskundige Envirosoil nv ontwikkelde voor die verontreiniging een saneringsconcept op basis van elektrobioreclamatie. Een primeur, want het is de eerste keer dat die techniek in Vlaanderen gebruikt wordt. Elektrobioreclamatie maakt gebruik van elektroden die de bodem met wisselstroom opwarmen. In de Ciac-garage wordt in een eerste fase de verontreinigingskern ontgraven. Vervolgens wordt elektrobioreclamatie toegepast, waarbij tegelijk het grondwater wordt opgepompt en gezuiverd. Na afloop volgt de bodemsaneringsdeskundige gedurende zeven jaar op of de natuurlijke afbraak van de verontreiniging volgens plan verloopt.

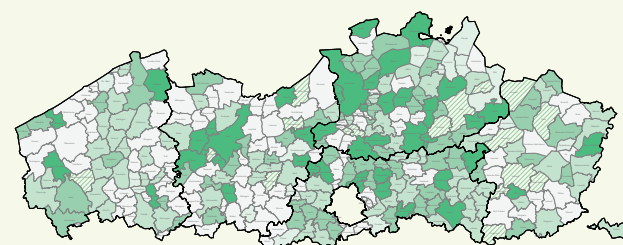
## Gemeenten leveren titanenwerk om risicogronden te inventariseren

De bodemverontreiniging in Vlaanderen aanpakken en voorkomen dat er nieuwe verontreinigingen ontstaan, daar maakt de OVAM werk van. Maar dat kan ze niet alleen. De steun van de gemeenten is cruciaal om alle risicovolle activiteiten in Vlaanderen in kaart te brengen. Die informatie delen ze sinds eind 2012 via het OVAM-webloket. Met succes, want vandaag hebben 271 gemeenten informatie over de risicoactiviteiten binnen hun gemeentegrenzen uitgewisseld met de OVAM. Het gaat om alle risicogronden van 1991 tot nu, die een VLAREM-vergunning gekregen hebben. Van 92.000 percelen weten we nu of er een risico bestaat op bodemverontreiniging. Daar kan de aanpak van historische erfenissen, stadskankers of kwetsbare gebieden versneld van start gaan.

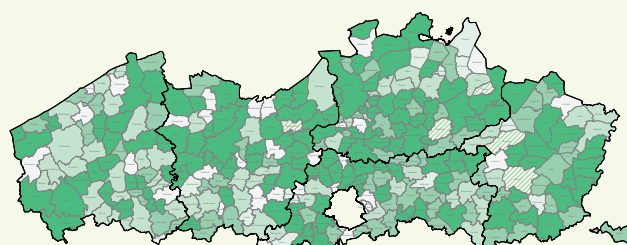
### Gemeentelijke inventaris: informatie over risicogronden uit VLAREM-vergunningen



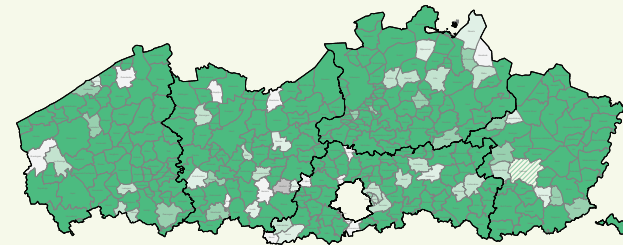
Vorig webloket



November 2013



Eind 2013



April 2014

#### mate van uitwisseling

- uitgewisseld
- bezig
- enkel via vorig webloket

- nog niet gestart
- pas gestart
- geen info beschikbaar

### Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

Schrijf ons via [ovam.link@ovam.be](mailto:ovam.link@ovam.be)

[www.facebook.com/ovam.be](https://www.facebook.com/ovam.be)

[@PersAtOVAM](https://twitter.com/PersAtOVAM)

#### Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Jan Verheyen - Redactieraad: Patriek Casier, Sofie De Keyser, Willy Sarlee, Els Van Camp, Anne Vandeputte en Caroline Van Gool. Redactieadres: OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen, [ovam.link@ovam.be](mailto:ovam.link@ovam.be) - Foto's: OVAM, shutterstock, BOFAS, BESIX RED - Immogra/Bontinck/Animotions, IOK Afvalbeheer. Redactie en realisatie: [www.pantarein.be](http://www.pantarein.be). Wettelijk depotnummer: D/2014/5024/05 - Oplage: 3600 ex. - De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.